

Regeringskansliet
Justitiedepartementet

Betänkandet SOU 2021:64 – Ersättning till brottsoffer

Åklagarmyndigheten tillstyrker i allt väsentligt utredningens förslag och delar de bedömningar som redovisas i betänkandet. Åklagarmyndigheten anser att ansatsen i förslagen är positiv ur perspektivet att stärka brottsoffers ställning och minska skadeverkningar av brott.

Åklagarmyndigheten ser positivt på en generell höjning av kränkingsersättningen för samtliga brottsliga angrepp, att det införs en rätt till särskild anhörig ersättning samt att ersättning enligt frihetsberövdslagen kan utmätas gällande fordringar som avser skadestånd p.g.a. brott och att brottskadestånd prioriteras högre vid löneutmätning.

Om utredningens eftersträlvade effekt med tydligt höjda ersättningsnivåer kommer uppnås får kommande praxis utvisa.

I några avseenden har Åklagarmyndigheten synpunkter och kommentarer på de förslag som lämnats.

Punktlistan i 5 kap 6 § skadeståndslagen bör utökas (avsnitt 6.4.1)

Åklagarmyndigheten instämmer i bedömningen att fler omständigheter än idag bör kunna beaktas vid bestämmandet av ersättningens storlek. Det bör samtidigt noteras att det kan finnas en viss risk för att andra angelägna omständigheter än dem som uttryckligen anges i en lång punktlista, inte kommer att tas i beaktande vid bestämmandet av kränkingsersättningen.

Handlingar som tagits upp med ett tekniskt hjälpmedel under förhållanden som inneburit risk för att upptagningen sprids (avsnitt 6.4.3)

Åklagarmyndigheten är i och för sig positiv till förslaget i denna del, men vill flagga för att förslaget kan medföra flera praktiska tillämpningsproblem.

Enligt rättegångsbalken har åklagaren en långtgående skyldighet att förbereda och föra målsägandens skadeståndstalan. I Åklagarmyndighetens interna vägledande dokument anges också att det åligger åklagaren att säkerhetsställa att skadestandsfrågan är tillräckligt utredd innan beslut i åtalsfrågan fattas. För det fall åklagaren för målsägandens talan har åklagaren också ett ansvar för att tillräcklig och relevant bevisning åberopas till stöd för denna talan.¹

De omständigheter som beaktas vid bestämmandet av kränkingsersättningens storlek anknuter i huvudsak till de objektiva förhållandena hänförliga till själva gärningen. När det gäller bevisning vid kränkingsersättning, utgörs denna normalt endast av förhöret med målsäganden, vilket i princip alltid åberopas av åklagaren även i ansvarsdelen. Detta medför att åklagaren vanligen varken behöver utreda eller åberopa ytterligare bevisning till stöd för talan om kränkingsersättning.

Utredningens förslag att det ska beaktas om en upptagning av den brottsliga gärningen skett, under förhållanden som inneburit spridningsrisk, är en omständighet som inte nödvändingsvis behöver vara hänförlig till själva gärningen i sig. Om förslaget genomförs kan detta medföra att bevisning måste tas fram för att visa dels att upptagning skett, dels att det varit under förhållanden som inneburit risk för att upptagningen sprids. Konsekvenserna av detta kan bli att utredningstiden för brottet förlängs och att oproportionerlig tid/resurser, jämfört med utredningen av själva gärningen, behöver läggas på att utreda om en upptagning skett eller inte.

Upptagningar som de facto tillgängliggjorts, t.ex. på sociala medier, borde inte innebära några större problem ur bevissäkringssynpunkt. Problem kan dock uppstå vid andra situationer, exempelvis då det enbart finns en uppgift från målsäganden att händelsen har filmats. I normalfallet borde det vid en sådan

¹ Åklagarmyndighetens RättsPM 2018:2 Skadestånd - Om åklagarens uppgift att föra målsägandens talan

situation krävas ett beslag av aktuell enhet, med efterföljande it-forensisk undersökning, för att kunna säkerställa att en upptagning verkligen har skett. Värt att notera i detta sammanhang är att straffprocessuella tvångsmedel inte kan användas i syfte att utreda en målsägandes enskilda anspråk. Ett beslag kan således enbart göras om upptagningen behövs för utredning av gärningen. Det finns också en risk att upptagningen inte finns kvar på den fysiska enheten, utan att den har laddats upp i en molntjänst, vilket kan föranleda att internationell rättshjälp/europeisk utredningsorder behöver utfärdas. Detta kan eventuellt riskera att fördröja förundersökningen. För att använda sig av en europeisk utredningsorder krävs dessutom att uppgifterna som efterfrågas har relevans för ansvarsdelen. En bevisinhämtning enbart för att visa att skada uppkommit - när detta inte är ett brottsrekvisit - eller för beräkning av skadeståndets storlek omfattas således inte.²

Utvidgad rätt till kränkingsersättning för poliser och andra yrkesgrupper med särskild beredskap (avsnitt 7)

Åklagarmyndigheten välkomnar en utvidgning av rätten till kränkingsersättning för poliser och andra yrkesgrupper med särskild beredskap och ser positivt på att det förtydligas vilka yrkesgrupper som ska anses ha anledning till denna beredskap och vid vilka situationer som detta ska gälla.

En fråga som kan ställas är om de två faktorer som enligt förslaget särskilt ska beaktas är tillräckliga för att åstadkomma den förändring som eftersträvas. Det finns en risk att andra allvarliga angrepp inte kommer att beaktas vid bedömningen av om en kränkning är allvarlig eller inte. Det skulle kunna gälla verbala dödshot, som inte anspelar på den hotades familj eller närstående, eller ett *försök* till allvarligt fysiskt angrepp.

Principer för bestämmande av den särskilda anhörigersättningen (avsnitt 8.4.5)

Åklagarmyndigheten är positiv till att en rätt till särskild anhörigersättning införs. Det noteras, såsom förslaget ser ut, att den enda utredningsåtgärd som polis eller åklagare behöver utreda är vilka som ska ingå i anhörigkretsen.

² Prop. 2016/17:218 s. 75 – Nya regler om bevisinhämtning inom EU

Konsekvensbeskrivning (avsnitt 12)

På det underlag som presenterats är det svårt att uppskatta hur stor påverkan förslagen kommer att medföra och Åklagarmyndigheten kan därmed inte i nuläget ange om de föreslagna förändringarna ryms inom myndighetens befintliga anslag.

Detta yttrande har beslutats av riksåklagaren Petra Lundh efter föredragning av kammaråklagaren Anna Ginner. I den slutliga handläggningen av ärendet har också vice riksåklagaren Katarina Johansson Welin, rättschefen Marie-Louise Ollén och överåklagaren Astrid Eklund deltagit.

Petra Lundh

Anna Ginner

Kopia till

Kommunikationsavdelningen
Rättschefen
Biblioteket